

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0^{*}

BUDDHIST ETHICS FOR ORGANIZATIONAL MANAGEMENT IN THE ERA OF THAILAND 4.0

พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน

Phra Pongsak Santamano

วัดสระแก้ว ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว

Watsakeao Sakeao Sub-district Muang Sakeao Sakeao Pvince

E-mail: pongsak.kes@stu.mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ เป็นการศึกษาพุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกเป็นอย่างมาก โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 และพุทธจริยธรรมในการบริหารองค์กร ซึ่งหลักพุทธจริยธรรมในการบริหารองค์กรยุค 4.0 นั้นประกอบด้วย หลักพุทธจริยธรรมในการครองตน เป็นหลักการประพฤติตามกฎระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด หลักพุทธจริยธรรมในการครองคน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคคลในองค์กรและหลักพุทธจริยธรรมในการครองงาน เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานซึ่งเป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนและองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่การบริหารองค์กรที่ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: พุทธจริยธรรม; การบริหารองค์กร; ไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This academic article was studying the Buddhist ethics for organizational management in the era of Thailand 4.0. Therefore, studying was a lot of change according to the current world by studying the related document with the organization management in Thailand 4.0 era and Buddhist ethics for organization management. The principles of Buddhist ethics for organization management were the principle of Buddhist ethics for self-management which was the principle for strictly complying with social rules, the principle of Buddhist ethics for human management which was

^{*} Received July 13, 2020; Revised October 21, 2020; Accepted December 23, 2020

principle of creating the equality and fairness for people in the organization and the principle of Buddhist ethics for administration which was the principle of responsibility for work that lead to the success for self and organization, finally, it can lead to organizational management as stable, wealthy and sustainable.

Keywords: Buddhist Ethics; Organization Management; Thailand 4.0 Era

บทนำ

วิสัยทัศน์ของการบริหารประเทศในยุค 4.0 มี คือ มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องเกิดอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรมนุษย์หรืออยู่บนพื้นฐานของคนหรือบุคลากรในประเทศที่จะเข้ามาขับเคลื่อนความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ประเด็นเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้สิ่งหนึ่งที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในตัวบุคคลนั้นก็คือการมีพุทธจริยธรรมคือการบริหารที่อยู่บนหลักการของความถูกต้องโดยเฉพาะการนำหลักของความถูกต้องในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของของวิถีคิด วิถีการ หรือว่าวิธีการบริหารก็จะทำให้คนเหล่านั้นเป็นบุคคลที่ทำเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงก็จะเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริงภายใต้กรอบความคิดในการสร้างจริยธรรมและคุณธรรม ความยุติธรรมและคุณค่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความมีเอกภาพและความปรองดอง การประหยัดและการอุทิศที่จะมีจิตผูกพันในการทำงานให้แก่องค์กร (สุริยา รักษาเมือง, 2560)

ในการบริหารองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลภายในองค์กร นักวิชาการในหลายสำนักก็ต่างให้ความสำคัญในบริหาร แม้แต่ในครั้งพุทธกาลแม้พระพุทธเจ้าก็ได้ประกาศหลักที่เกี่ยวกับการบริหาร ที่รู้จักกันว่า หลักการครองตน ครองคน ครองงาน การบริหารเป็นการขับเคลื่อนภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้า โดยอาศัยคนอื่น ด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนว การกระตุ้นความเพียรของผู้อื่น เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายขององค์กร (Chapman, 1998) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

“การบริหารงาน”เป็นการบริหารให้ทุกคนได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีงานทำตามความถนัด หลักการจัดงานให้เหมาะสมกับคนเป็นเรื่องที่ยาก เพราะงานบางที่มีแผนกจำกัดคนมีจำนวนมากกว่างานจึงจำเป็นต้องบริหารจัดการให้เหมาะสมและลงตัว (อดิศร เพียงเกษ, 2551) การบริหารนั้นยังขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การใช้ความคิดเห็น และความเข้าใจที่แตกต่างกัน ไม่มีคำใดเป็นมาตรฐานหรือเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแต่ละคำให้ความหมายและความเข้าใจแก่ผู้ใช้ในลักษณะเดียวกัน เช่น การบริหาร คือ กระบวนการ

ที่ทำให้งานสำเร็จลงโดยการใช้ทรัพยากรบุคคล และวัตถุดิบเข้าด้วยกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น (สมภพ สุขช่วง, 2541) อนึ่งการบริหารงานที่จะให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรนั้น ต้องประกอบด้วยหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารพุทธบริษัท ได้แก่ หลักการที่ว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการดำเนินชีวิต การปฏิบัติงาน การบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอนเหล่าสาวกเกี่ยวกับธรรมมาธิปไตยอย่างเดียวเท่านั้น พระองค์เองทรงปฏิบัติอยู่ในหลักของธรรมาธิปไตยด้วย หลักพุทธธรรมาธิปไตยนี้จึงสำคัญสำหรับการบริหารงานทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (กรกต ชาบัณทิต, 2561) ดังนั้น การบริหารจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นกระบวนการในการผลักดันองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารที่ประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรมจะสามารถผลักดันองค์กรให้ไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

การบริหารองค์กร

การบริหารองค์กรเป็นการบริหารเชิงบูรณาการของกระบวนการ ซึ่งไม่ได้หมายถึงระบบหรือเทคนิคอย่างเดียว แต่รวมถึงการกระทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับในองค์กร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลขององค์กรได้ตามเป้าหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็หมายถึงการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ผลสูงสุดจากองค์กร ทีมงานและจากบุคลากรแต่ละคนนั่นเอง ซึ่งผลงานตามกรอบหรือเป้าหมายที่ได้ตกลงกันไว้

การบริหารหมายถึงศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์และสนองตอบความคาดหวังและจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานการบริหารเป็นการทำงานที่ให้บุคลากรหรือกลุ่มคนดำเนินงานให้สำเร็จเป้าหมายขององค์กรเป็นกิจกรรมชนิดหนึ่งที่พบในการทำงานทั้งหน่วยงานของรัฐและองค์กรทางธุรกิจที่ทำงานต่าง ๆ ในกระบวนการจะได้รับผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมกันทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรืออาจกล่าวสั้น ๆ ว่าการบริหารหมายถึงการที่องค์กรใช้คนและวัสดุในการไปให้ถึงความต้องการที่กำหนดไว้ (สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, 2552)

องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น โดยที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายอย่างในการทำงาน องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้เรียกเป็นตัวย่อ คือ POSDC มีรายละเอียดดังนี้ 1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อวางวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร 2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็น

การจัดโครงสร้างองค์การให้สามารถดำเนินการไปตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ 3. งานบุคลากร (Staffing) เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย 4. การอำนวยการ (Directing) เป็นการบริหารจัดการ ติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงานภายในองค์การให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และแผนการดำเนินงานขององค์การ 5. การกำกับดูแล (Controlling) เป็นการกำกับดูแลการดำเนินงานในองค์การ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์การ

ดังนั้น การบริหารองค์การจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้นั้น เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้ เป้าหมายเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องทำให้บรรลุได้นั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก เป้าหมายต้องสูงสุดแล้วสามารถทำให้สำเร็จ ประการที่สอง การจะไปถึงเป้าจะต้องมีระบบงานที่ดีมีแผนงานที่มีประสิทธิภาพและประการสุดท้าย จะต้องระบุเวลาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น

การบริหารองค์การในยุคไทยแลนด์ 4.0

การพัฒนาองค์การ ให้พร้อมสำหรับการก้าวสู่ความเป็นองค์กร 4.0 สำหรับการบริหารองค์การในยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้ที่จะบริหารท่ามกลางความแตกต่างและใช้ประโยชน์จากความแตกต่างเพื่อให้องค์กรได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เดินไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะและวิธีการคิดที่จำเป็นและทักษะในด้านต่าง ๆ การติดตามและมองเห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดรวบยอด การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ ความฉลาดทางอารมณ์

3. การทำงานภายในองค์กรยุค 4.0 การบริหารงานในลักษณะของการสั่งการและควบคุม (Command and Control) แบบเดิม ๆ นั้นจะไม่เหมาะสมต่อทั้งกลุ่มบุคลากรที่มีความหลากหลายมากขึ้น บุคลากรในองค์กร 4.0 จะต้องมีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารความสำเร็จของการทำงานของตนเอง

4. สามารถนำดิจิทัลใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในการทำงานขององค์กรมากขึ้น และอาจจะถึงขั้นของการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาปรับเปลี่ยนองค์กร ในประเทศไทยนั้นการนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้นั้นก็ยังคงควรที่จะต้องผสมผสานให้เข้ากับ Human Touch อยู่ด้วย

5. องค์กร 4.0 จะต้องสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในองค์กรช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายนอก (พสุ เดชะรินทร์, 2562)

ดังนั้น ในการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ จะต้องสามารถนำดิจิทัลใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในการบริหารขององค์กรมากขึ้น และต้องนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาปรับเปลี่ยนองค์กร ในการบริหารต้องมีความหลากหลายและแตกต่างเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุค 4.0

การบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถน้อมนำเอาคำสอนที่เรียกว่าพุทธจริยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ซึ่งเป็นพระบรมศาสดาเอกของโลกไม่มีศาสดาอื่นใดในโลกมาเปรียบมาใช้ในการบริหารได้ เนื่องจากหลักธรรมที่พระองค์ทรงประกาศเป็นอภิลักขิตสามอย่าง คือ ทาน ศีล และสมาธิ การน้อมนำเอาหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ในการบริหารงานองค์กรในยุค 4.0 จะส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หลักพุทธจริยธรรมดังกล่าวเรียกว่า หลักของการครองตน ครองคนและครองงาน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. พุทธจริยธรรมในการครองตน หลักพุทธจริยธรรมในการครองตน หมายถึง หลักธรรมที่ผู้บริหารควรนำมาใช้ในการครองตนเพื่อบริหารองค์กรในยุค 4.0 การบริหารต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเอง การรู้ความเด่นก็เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองตามปกติ นักบริหารมักมองเห็นเป็นความผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่าย แต่มองข้ามความผิดพลาดของตนเอง ดังพุทธพจน์ว่า “ความผิดพลาดของคนอื่นเห็นได้ง่าย แต่ความผิดพลาดของตนเองเห็นได้ยาก” (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) หลักและแนวปฏิบัติในการครองตน คือ หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์กล่าวคือการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 นี้ มีมาในพระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกายสคาวรรค ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสตอบปัญหาของอาฬวกยักษ์ มีความตอนหนึ่งว่า “เช่น ท่านถามสมณพราหมณ์เป็นอันมากเหล่า อื่นดูซิว่าในโลกนี้มีอะไรยิ่งไปกว่าสัจจะ ทมะ จาคะและขันติฯ” (ส.ส. (ไทย) 15/845/316) ฆราวาสธรรม 4 นี้จำเป็นต้องมีอยู่ในการบริหารองค์กรเพื่อส่งเสริมให้มีความสุข อนึ่งในขุททกนิกาย สุตตนปิฎก ก็มีปรากฏเรื่องนี้เช่นเดียวกัน ดังพระพุทธเจ้า พุทธองค์ทรงตรัสกับยักษ์ชื่ออาฬวกะว่า “มีธรรมะของผู้ครองเรือน 4 คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ละโลกนี้ไปแล้วอย่ามัวเศร้าโศก” (ขุ.ส. (ไทย) 25/311/361) ปรากฏอยู่ในอาฬวกสูตรมี 4 ประการ ดังนี้ (1) สัจจะความจริงคือดำรงมั่นในสัจจะซื่อตรงซื่อสัตย์จริงใจพูดจริงทำจริงจะทำอะไรก็ให้เป็นที่น่าเชื่อถือวางใจได้ (2) ทมะ

ฝึกตนคือบังคับควบคุมตนเองได้รู้จักปรับตัวและแก้ไขปรับปรุงตนให้ก้าวหน้าดังงามยิ่งขึ้นเสมอ (3) ขันติอดทนคือมุ่งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็งอดทนไม่หวั่นไหวมั่นในจุดหมายไม่ท้อถอย (4) จาคะเสียสละคือมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลบำเพ็ญประโยชน์สละโลกได้ร่วมงานกับคนอื่นได้ไม่ใจแคบเห็นแก่ตัวหรือเอาแต่ใจตน (ส.ส. (ไทย) 15/423/453)

สรุปได้ว่า พุทธจริยธรรมในการครองตนนั้นควรรู้จักตน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และจริยธรรมทางสังคม การมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารองค์กร

2. พุทธจริยธรรมในการครองคน พุทธจริยธรรมในการครองคน หมายถึง หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในการบริหารคนกล่าวคือบุคคลากรเพื่อให้ปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักธรรมในครองคนกับการบริหารองค์กรนั้นหมายถึง การมีความสามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถจูงใจให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้การช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน หลักธรรมในการครองคน คือ พรหมวิหารธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับมนุษย์ผู้มีจิตใจประเสริฐ เป็นธรรมสำหรับผู้ใหญ่ เป็นธรรมสำหรับบิดา มารดา เป็นธรรมสำหรับพระพรหม (พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ), 2543) ธรรมซึ่งพระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญและเผยแผ่อบรมสั่งสอนในระหว่างการทำเพื่อบารมีหลายยุคหลายสมัยการเจริญพรหมวิหาร 4 จึงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาลซึ่งปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎกหลายแห่ง เช่น มฆเทวสูตร (ม.ม. (ไทย) 13/309/373-381) ซึ่งพรหมวิหารธรรม มีส่วนสำคัญสำหรับบริหารองค์กร ดังนี้คือ (1) เมตตา ความรักใคร่เอ็นดู หมายถึง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ให้ความสุข ความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองตามสมควร (2) กรุณา ความสงสารผู้อื่นแล้วคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นความทุกข์ ความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (3) มุทิตา ความมีจิตพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี หมายถึง การแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ ความเจริญเช่น การเลื่อนตำแหน่ง ยศ เป็นต้น มุทิตาเป็นคุณธรรมที่สามารถกำจัด ความอิจฉาริษยาได้ เพราะการอิจฉาริษยาผู้นั้น ย่อมมีแต่ความทุกข์ จิตใจจะหาความสุขสงบไม่ได้ แต่ในทางกลับกันผู้ที่พลอยยินดีกับผู้อื่นจะมีความสุขใจ หน้าที่ตาแจ่มใส และเป็นที่ยรักของคนทั่วไป (4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ คือ การวางใจเป็นกลาง (दन्य षायोयथा, 2544)

สรุปได้ว่า พุทธจริยธรรมในการครองคนนั้นควรให้ความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคลากรในองค์กรและบุคลากรก็ควรนำสิ่งที่มีประโยชน์ มีความสำนึกดีและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องให้บริการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและควรแนะนำในสิ่งที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน

และเป็นผู้มีความเป็นธรรมทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ กฎระเบียบ ขององค์กรอย่างเคร่งครัด โดยใช้เหตุผลการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อความร่วมมือร่วมใจกันทำหน้าที่ของตนเองให้องค์กรบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พุทธจริยธรรมในการครองงาน พุทธจริยธรรมในการครองงาน หมายถึง หลักธรรมในการบริการงานองค์กรในภาพรวม เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ การบริหารองค์กรหรือการรู้งานนั้น เป็นความรอบรู้เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานเพื่อประโยชน์ในการวางแผนบรรจุบุคลากร อำนาจการและติดตามประเมินผล ความรู้เรื่องงานมี 2 ลักษณะ คือ รู้เท่าและรู้ทันเช่น “รู้เท่า” คือ ความรู้รอบด้านเกี่ยวกับงานว่ามีกี่ขั้นตอนและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ อย่างไร และยังหมายถึงความรู้เท่าถึงการณ์ ในเมื่อเห็นเหตุแล้วคาดว่าจะผลอะไรจะตามมา แล้วเตรียมการป้องกันไว้ เหมือนคนขับรถลงจากเขาที่เขาชินกับเส้นทางว่าที่ใดมีเหวหรือเป็นทางโค้งอันตรายแล้วขับอย่างระมัดระวังให้มากขึ้น เมื่อถึงที่นั้นความรู้เท่าจึงช่วยให้มีการป้องกันไว้ก่อนเป็นต้น “รู้ทัน” คือ ความรู้เท่าทันสถานการณ์ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสมและทันที่ได้เป็นอย่างดี ดังกรณีของคนขับรถลงจากภูเขา แล้วรถเบรกแตก เมื่อเจอกับสภาพปัญหา เช่น นั้นจะตัดสินใจขับลงชันว่าจะทำอย่างไร นั้นเป็นความรู้ทันเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2449)

การครองงานเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติงานควรประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่งานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเรียบร้อย ราบรื่น อีกทั้งยังจะส่งผลดีต่อตนเองและสังคมตามบทบาทหน้าที่ได้อีกด้วย การปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้า ทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้ (1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย (2) วิริยะ คือ ความพากเพียร และมีความขยัน ความขยันคือ ภาวปฏิบัติการของความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานให้เต็มความสามารถ (3) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลึกลงไป ปักใจลงไป ไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่นอย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ คนนั้นจะประสบความสำเร็จ (4) วิมังสา วินิจฉัย ได้แก่การวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาตนเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลก พระองค์ทรงสามารถสร้างปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คนทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็น

ทางมาของปัญญาได้อย่างไร ก็เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงรู้จักสร้างปัญญาในเชิงสร้างสรรค์ อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์นั่นเอง (ว.วชิรเมธี, 2551)

สรุปว่า พุทธจริยธรรมในการครองงานนั้นเป็นความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดสร้างสรรค์และสามารถคิดริเริ่มหาหลักการ แนวทาง วิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

สรุป

พุทธจริยธรรมเพื่อการบริหารองค์กรในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย **พุทธจริยธรรมในการครองตน** เป็นหลักการประพจน์ที่กำหนดแนวทางให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมหรือตามกฎหมายบ้านเมือง (กฎหมายรัฐธรรมนูญ) อย่างเคร่งครัด ด้วยการยึดหลักหลักฆราวาสธรรม ซึ่งประกอบด้วย หลักสัจจะ การเป็นผู้ดำรงอยู่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตธรรม หลักทมะ การเป็นผู้รู้จักฝึกฝนตนทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้ดำรงอยู่ได้ ทุกสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม หลักขันติ ความเป็นผู้รู้จักอดทนอดกลั้นในอารมณ์หรือในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และหลักจาคะ ความเป็นผู้เสียสละ บำเพ็ญประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น หลักการประพจน์ตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนานี้จึงเป็นหลักการปกครองตนในสังคมที่พลวัตอยู่ตลอดเวลา **พุทธจริยธรรมในการครองคน** เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคความเป็นธรรมแก่บุคคลในองค์กรประกอบด้วยหลักพรหมวิหารธรรม คือ หลักเมตตา มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ปรารถนาให้มีความสุข หลักกรุณา มีความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นความทุกข์ หลักมูทิตา มีความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และอุเบกขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ มีจิตใจหนักแน่นไม่ไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญ ซึ่งหลักการปกครองตนตามแนวทางพระพุทธศาสนานี้ เป็นหลักการที่ผู้นำและผู้ปฏิบัติตามความยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในองค์กร **พุทธจริยธรรมในการครองงาน** เป็นหลักแห่งความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานประกอบด้วยหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการ คือ หลักฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานที่ตนได้รับมอบหมายหลักวิริยะ คือ ความพากเพียร และมีความขยัน มีความรักในงานที่ได้รับมอบหมาย และการทำงานให้เต็มความสามารถ หลักจิตตะ คือ จดจำจ่อจิต มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทอย่างจริงจังและหลักวิมังสา เป็นการวินิจฉัยวิเคราะห์สร้างสรรค์พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องซึ่งหลักธรรม 4 ประการนี้เป็นหลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จทั้งแก่ตนและองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กรกต ขาบัณฑิต. (2561). พุทธธรรมมาธิปไตย. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 239-246.
- दनัย ไชยโยธา. (2544). พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระเทพวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2543). จิตวิทยาในอภิธรรม. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พสุ เดชะรินทร์. (2562). องค์กร 4.0. สืบค้น 21 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640476>.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ว.วชิรเมธี. (2551). คนสำราญ งานสำเร็จ (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- สมภพ สุขช่วง. (2541). การบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ ภูไพบูลย์. (2552). องค์กรและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พัทธอักษร.
- สุริยา รักษาเมือง. (2560). การบูรณาการพุทธธรรมเพื่อนำไปใช้ในการ บริหารงานภาครัฐ อย่างลุ่มลึกในการศึกษาระดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 69-84.
- อดิศร เพียงเกษ. (2551). ศิลปะการพูด: วิธีเอาชนะใจคน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Chapman, E. N. (1995). *Supervisor Suviva Kit* (2nd ed.). California: Science Research Associates Inc.